

En Historiker paa Vævestolen

af Thorvald Hansen

Saa længe man ikke kender en Egns eller dens Steders Historie, vil den aldrig blive levende for en. Dens Natur vil aldrig, hvor skøn og indsmigrende den end kan være, holde en fast. Dens Bakketoppe, dens bugtende Kystlinie med de skovklædte Skrænter bliver kun skønne Kulisser, som Øjet nok en Stund med Velbehag finder Hvile i, men hvis Konturer ikke fæstnes varigt i Bevidstheden. Gensynet med det hele kan godt skabe Glæde hos os, men efterlader ikke den sviende Længsel, som er den rigtige Oplevelses ubedragelige Tegn.

Jeg skulle bo paa Taasinge i næsten fire Aar, gaa talrige Gange langs dens Strandbred, cykle ad bugtende Skovstier i sandt Paradis for Turister, før jeg skulde møde Øen og dens forlængst hedengangne Befolkning paa en Maa-de, der som med et Trylleslag gjorde alt omkring mig levende.

Det var en gammel, nu forlængst afdød Væver i Gesinge, Hans Lerke, der skænkede mig disse "magiske Brillen", som jeg siden har været i Besiddelse af. Herlig Ting, som jeg ofte takker den gamle Hædersmand for i hans Grav paa Bjerreby Kirkegaard. Jeg behøver ikke en Gang at besøge Stederne. De kalder dem hid til min Stue under Tusmørke - og det: Stederne og Mennesker bliver ikke mindre levende af den Grund - og Hans Lerkes Stemme ledsager dem med Forklaringer, og den lyder nu - som dengang - for 35 Aar siden. Jeg ved ikke engang, om han hed "Lerke" - alle kaldte ham det i hvert Fald - og han lød Navnet. Skæbnen førte mig en Dag til hans Dør. Som sagt havde jeg boet paa Øen i længere Tid uden at kende ham. Nu opholdt jeg mig som Seminarieelev derovre en Sommerferie, som jeg fordrev med at samle Folkeminder, Stof til "Mellem sydfynske Sunde", som jeg sammen med Dr. phil. Henrik Ussing havde planlagt

(bogen udkom i 1934). Alle, hvem jeg spurgte ud om gamle Tiders Forhold, viste hen til Hans Lerke. En Dag "vovede" jeg mig ind til ham. Naa, ja, vovede, men alle beskrev ham som en Mand, der kunde være lidt afvisende overfor fremmede. Det mærkede jeg nu ikke noget til. Vi blev straks Venner, og jeg erindrer med Glæde Timerne i hans lille, lave Stue. Han var en Mand, hurtig i Tankegang og rap i Svar. "Sid ned!". Selv tog han Plads i den lavbenede Simestol for Bordenden, hvor fra han betragtede mig. Han var lille af Vækst, Hovedet rundt og indkranset af et vilt Haar og Skæg, der forlængst var gaaet over i det graalige Skær. Paa Hovedet havde han en Sixpence, hvis Skygge hængte saa langt ned over Panden, saa han maatte lægge Hovedet tilbage for at se paa en.

Jeg saa mig om i den pæne rene Stue...
Er du Enkemand? - Nej, har aldrig været gift -

Hans Jensen Lærke 1845 - 1931.

og har aldrig savnet ikke at være det; hvad skal jeg med en Kone? - Maaske til at gøre beskidt hver Gang jeg har gjort rent. En besynderlig klukkende Latter, der syntes at komme dybt nede fra, passerede i smaa Kvæk de tandløse Gummer. "Nej, det er rart at være ene - ogsaa for Fødens Skyld. Se nu, hvor tit sætter vi os ikke til Bordet, og der er akkurat nok til to, naar den ene ikke vil have - er det saa ikke rart at være ene?"

Jeg indrømmede det rigtige i hans Hverdagsfilosofi - og nærmede mig med Varsomhed mit Emne. I Løbet af et Par Timer passerede svundne Aarhundreder Revu for mig. Han fortalte - jeg skrev ned - glemmende Tid og Sted. - "Hvorfor skriver du?" spurgte han pludselig - "Kan du ikke huske saadan Smule". Jeg rystede opgivende paa Hovedet. - "Og du vil være Lærer uden Hukommelse - Ja, der ser vi, Folk er mærkelige nu om Stunder. Ingen tænker mere, har snart ikke Brug for Hovedet. Hukommelse er kun en Viljesag. Sætter vi os for at huske, kan vi huske. Men nej, Folk vil ikke - de giver op. Naar jeg lukker Øjnene, kan jeg se alt for mig som skrevet paa en Tavle. Jeg kan sige dig, hvad der staar skrevet paa alle Gravstenene - Aarstal og Datoer med - paa de tre Kirkegaarde her paa Øen". Jeg havde forlængst opgivet at konkurrere med ham - men med Glæde optog jeg paa ny Vandringen med ham gennem Historiens fagre Egne. Overtroisk var han slet ikke - men han ikklædte med den geniale Fortællers Glød Sagnene et Skrud af Virkelighed, saa jeg var lige ved at tro paa Rigtigheden af, at Lunkebugten havde været Leje for den Lindorm, der "skød" sig op gennem Nørreskov og berøvede Kærstrups første Borgherre, Hr. Niels Stygge, Livet.

Jens Andersen Beldenak paa Taasinge

Jens Andersen Beldenaks lumske Færd paa Øen stod mig klart. Men lad os et Øjeblik lade Hans Lerke selv faa Ordet:

"Da red Jens Andersen en Aften med seks Svende over Øen til Stjoul, hvor der boede to Gaardmænd, den gejstlige Herre ikke kunde komme overens med. Da de nægtede at sælge ham Kreaturer til Underpris, bortførte han disse med Magt og sagde, at de to Mænd skyldte ham dem for resterende Landgilde.

De fattige Bønder var fortvivlede, men da fandt den ene ud af, at der kunde klages til Kong Kristian den Anden, som de vidste hadede Bispen, efter at denne aabenlyst paa Ørkild Slot havde dræbt Lensmand Rønnov en Aften efter et Sold. De to Mænd fra Stjoul fik ogsaa foretræde for Kongen, der bandede stygt paa, at denne Gang skulde Bispen trække det korte Straa. Jens Andersen kom efter Kongens Befaling til København og fremstillede selvfølgelig Sagen paa sin Maade, men Kongen lod sig ikke bøje. - "Maa jeg gøre dig opmærksom paa", sagde Kongen opbragt, "at Taasinge lige til Dronning Margrethe skænkedes den til Odense Bispestol, var Krongods - og at jeg nu agter at gøre Kronens Ret til den gældende igen, da du har misregeret den og dens Befolkning baade efter Landets og Guds Love!". Jens Andersen grinte lumsk, som hans Vane var. "Kongen maa erindre, at langt større Omraader, som tidligere var under Kronen, er tabt og borte - f. Eks. England. Majestæten bør sætte sine Kræfter ind paa at vinde det igen. Da skal jeg gerne skænke Taasinge godvilligt - for som gejstlig Mand ved jeg, det er saligere at give end at tage!". Kongen fnøs af Vrede og lod Bispen fængsle og føre til Hammershus hvor han sad, til Kongen fik Brug for hans "juridiske" Assistance under "Det stockholmske Blodbad".

Naar jeg senere som Lærer har beskæftiget mig med Historien om Kristian den Anden, har Hans Lerkes Fortælling sneget sig tyst ind og stillet sig op som en Baggrund med stærke Farver. Givet er det, at Jens Andersen mere end Henning Gad var Ophavsmanden til den Fortolkning, der gav Kongen Ret til at slaa en Streg over det Lejde, han havde givet Fru Gyl-

denstjerne, da hun overgav ham Stockholm - og at Belønningen for Jens Andersen ikke alene blev hans Tilbagevenden til Fyn, men at han fra den Dag betragtede Taasinge som sin retmæssige Ejendom. Kærstrup blev da ogsaa hans sidste Residens paa dansk Jord. Hans Forsøg paa et Dobbeltspil, der skulde føre ham frelst gennem Grevefejdens Malstrøm, mislykkedes. Lübeckerne fik Mistanke til ham - og Bøndernes Had til ham var ikke udslukt. En Morgen stormede de Borgen og tog den digre Prælat til Fange.

Naar Hans Lerke via sin Fantasi skildrede dette Optrin, maabede jeg og lo hjerteligt. Tydeligt saa man den fordums Storhed i den bare Skjorte blive slæbt ned ad Vejen gennem Nørreskov ud til "Lunke", hvor Skibet, der skulde føre ham til det tyske Eksil, ventede paa ham. To Bønder gik med Forke bag ved og stak Bispen i hans kødfulde Bag. Den gamle Væver hoppede i Stolen for at gengive Fornemmelser, Hr. Jens maa have haft - og saa lo han hjerteligt. Ligeledes fandt han Historien om, at Jens Andersen paa Skibet blev rullet i Honning, hvorpaa en Bisværn blev sluppet paa ham, yderst grinagtig. Det hjalp ikke, at jeg gjorde opmærksom paa, at Jens Andersen levede en rum Tid i Lübeck under mild Bevogtning af Jørgen Wullenvovers Svende, og at han døde en ganske almindelig Straadød dernede. Nej, det andet var "morsommere" - og det er det uhistoriske jo som Regel ogsaa.

At Almuen gennem Tiderne har kunnet se Jens Andersens Genfærd bevæge sig over Engene ved Nørreskov, forstod jeg. Selv har jeg - rigtignok forgæves - spejdet efter det i maanelyse Aftener, mens Græshopperne spillede en Melodi, der ellers var velegnet til at kalde Sagnet frem til Virkelighed.

Præster i Vaarø

Jeg havde aldrig set Vaarø gamle, firelængede Præstegaard. Ploven var forlængst draget over Tomten, men i hyggelige Stunder steg den

atter op for vore Blikke gennem de gamle Fortællinger, Romantik følte man, der havde været over den gamle Gaard, der gennem Aarhundreder havde huset Sognets Præster.

Men naar Hans Lerke tog Emnet fat, blev Gaarden til noget andet og mere. Den nu og da lidt dystre Mystik veg, og der laa den malet i skønne Farver klar til at glide ind i en skøn folkelig Roman. En Selma Lagerlöf kunde have brugt den i sin Gösta Berling. Den fire Skæpper Land store Gaardsplads var Vendestedet for Baronens flotte Firspand - dens gamle Have med de snoede Gange mellem de mosse- de Træstammer var Samlingssteder for adelige som gejstlige Herrer og Damer, der efter endt Maaltid i den rummelige Storstue nu gik og lod de nysgerrige i de smaa Nabohaver høre deres Skæmt og Latter.

Pastor Dressing

Saadan var det længe, gennem skiftende Tider. Engang, sagde Hans Lerke, kom Pastor Dressing til Sognet. Han havde ikke for intet gaaet i den "sorte Skole" - og vidt omkring vidste man, at han kunde nedmane Gengangere. Paa det Tidspunkt - og det var engang i 1700-Tallet, havde Præstegaarden faaet Vanry paa sig - en afdød Præstekone, Geske, gik igen og lod aldrig Gaardens Folk i Ro. Mange Præster, hvem det "fede Kald" nok kunde lokke, afholdt sig af den grund fra at søge til det. Men Dressing kom - stolende paa sin Magt over Uvæsenet. En Maaneskinsnat mødte han den flakkende Sjæl i Haven, og med Biblen i Haand manede han den ned i et Vandhul, hvor Gaardens Karl rammede en Pæl ned. Saa længe den stod, skulde den "døde" nok blive, hvor hun var. "Men fjern den aldrig", lød Pastor Dressings advarende Ord. De gamle erindrede nogen, der havde set Pælen i Haven - og naar de rokkede med den - lød der en skælvende Stemme, som sagde: "Ryk hardt, ryk hardt!".

Det blev ikke sidste Gang, der var brug for Pastor Dressings "Evner" i saa Henseende. En

dag blev han kaldt ned til Naadigherren paa Slottet, som lod Præsten skille sig af med en "Forgænger", hvis Aand huserede slemt. Vedkommende skulde ligge begravet paa Bregninge Kirkegaard, hvorfra han altsaa gjorde sine natlige Udflugter. Dressing lovede at tage sig af Sagen, men hævdede, at Opgaven i dette Tilfælde var saa svær, at han maatte have Assistance af en Dame, der var i Besiddelse af et Par Bryster, som kunde bære Alterets to store Lysestager. En saadan fandtes ikke paa Øen - hun maatte importeres fra Svendborg!

Dressings Karl kørte for ham til Bregninge, hvor den kvindelige Medhjælper var mødt. "Hør Jens", sagde Præsten til Karlen, "nu tager du højre Baghjul af Vognen og lægger det bagi. Saa sætter du dig rolig op paa Sædefjællen og venter til jeg kommer. Først naar jeg siger: "Kør i Jesu Navn" maa du tale til Hestene". Saa gik Præsten og Ledsageren ind i Kirken - og Karlen gjorde, som han havde faaet Ordre paa. Næppe havde han sat sig til Rette paa Vognen, før en krøb op paa Bagsædet og sagde med Pastor Dressings Stemme: "Saa kan vi køre, Jens!"

Karlen saa ikke om, men svarede: "I hvis Navn?". Da sprang Vedkommende paany af Vognen og løb ind mod Kirkedøren.

Hvad der hændte inden for den, melder Historien intet om. Konen fra Svendborg fik en Daler for Ulejligheden og gik ad Vindeby til, og Dressing besteg Vognen: "I Jesu Navn! Saa kører vi til Slottet", sagde han.

"Skal vi ikke have Vognhjulet sat paa, vor Far?", spurgte Jens.

"Nej, for Himlens Skyld, rør ikke ved det, der er en, som skal lægge Ryg til - ellers er alt forgæves", lod Svaret.

Saa kørte de ad Slottet til. Vognen gik som i Bølgegang, og Karlen hørte, at en ligesom stønnede under Vognen. - "Jeg slipper, jeg slipper", lod det. "Du holder fast, du som før vilde stjæle min Karl og mit Køretøj. Jeg skal nok sige, naar du er fri!", svarede Præsten. Saa naaede de Slottet. - "Saa gaa - og kom i Guds

Navn aldrig mere hid", raabte Dressing med høj Røst. Da slap Uvættet Vognen, der krængede over, saa Jens paa Forsædet skreg højt. Ud over Dammens Vand lød der en Plasken, som vadede et Menneske over til den anden Bred. Mens Jens gjorde Vognen køreklar, gik Dressing ind for at faa sin Løn.

"Jeg vil have Ambrosiusegen", insisterede han. Den vilde Godsherren ikke af med. Det blev til 12 Favne Brænde og 50 Daler. Præsten rakte Naadigherren et Reb, hvorpaa der var bundet en Knude. "Saa længe den er bundet, bliver den døde, hvor han er - løses den - er alle onde Magter sluppet løs". Rebet opbevaredes i mange Aar, og man hørte intet mere til Gengangeren.

Da Præsten naaede ind i sin Gaard, stak han Jens et Par Daler: "Det er godt at kunne mere end sit Fadervor, Jens," sagde han polisk og blinkede til Karlen. - "Det er en stor Kunst at kunne," svarede Karlen og strøg kærligt Pengene.

"Kunst, siger du. Nej, Kunsten er at faa Folk til at tro paa det," lo Præsten og hilste Godnat.

Pastor Flor

En senere Præst i Embedet, Hr. Flor, kom ud for et ubehageligt Job. Han skulde berette en ung Barnemorderske i Lundby, som dog haardnakket nægtede at tage mod gejstlig Hjælp. Hun gav sig ikke og besteg Rakkerkærren med Bespottelser paa sin Læbe. Pastor Flor gik med et Krucifiks bag Vognen og sagde: "Til Himlen - til Himlen gaar din Vej". Men den forhærdede Kvinde i Vognen skreg: "Nej, til Helvede gaar jeg!". Hendes Hoved faldt paa Bjesser Banke ude bag Skovballe-Monerne. Blodet farvede Blomsterne røde - de har været det siden og blev af Folk kaldt "Pigens Blodblomster".

Pastor Møller

Saa sad Hr. Møller i Embedet i mange Aar.

Folk havde stor Respekt for den lærde Præstemand, der havde Digterevne og var Ven med Tidens store Poeter. Oehenschläger skal have været Gæst hos ham, da han besøgte Øerne med et Besøg, og de to har nok i Præstegaardens lune Stuer faaet en Snak om den nye Tid, der paa Aandslivets og Kunstens Omraader havde holdt sit Indtog i Landet. Hans Lærke kendte Historien om, hvordan Oehenschläger i et Digt kom for Skade at fornærme den tidligere Strynø-Degn Jens Glad. Dennes Slægt stammede fra Troense, og han tilhørte den Familie, der senere blev det kendte Olie-dynasti L. C. Glad & Co. Jens Glad fødtes i Rudkøbing, holdtes til Bogen og var en Aarrække Degn paa Strynø, hvor han desuden gav sig af med at kurere syge Kreaturer. Døde en "Patient", fældede Jens en Taare - lykkedes Aktionen hoppede han glad som et Barn, saa hans Fedtelæderstøvler knirkede, og veltillfreds sagde han: "Saa, nu er jeg drøllen spilleme Jens Glad igen".

Man fortæller om ham, at han en Dag havde faaet en lille Slummer under Præstens Prædiken, og da han skulde sige Amen, vaagnede han forvirret op og raabte "Stop!". Den Historie gik viden om og kom ogsaa Apoteker Ørsted i Rudkøbing for Øre. Han var god Ven af Jens Glad. Hos ham havde den ærværdige Degn i sin grønne Ungdom slaaet sig ned som Have-Gaards og Altmuligmand. Da Oehenschläger kom paa Besøg i sine Ungdomsvenners - de to berømte brødres gamle Hjem - fortalte Ørsted ved et Glas Vin den unge Digt-Historien om Jens Glads Fortællelse i Strynø Kirke. Oehenschläger glemte ikke Historien, men lod den som sagt gaa igen i et af sine Digte. Han lader Ørsted sige: "Humoristiske Mænd har vi og; naar vi mindst det formoder, kommer den strynøske Degn, saa vil man først faa sin Fryd. Det er rene Polyhistorier; først Sømmand han var, saa Provisor her i mit Apotek, saa fik jeg gjort ham til Degn. Herligt han passer sin Dont, kun engang (hvad mægter ej Vanen?) sagde for Amen han Stop! kort paa sin Sømmandsmaner".

Jens Glad var født 1770 og døde 1842. Han var saaledes endnu ved Magt, da H. C. Andersen gæstede Øerne dernede i August 1830.

I et Brev afsendt fra Svendborg til Edvard Collin skriver Andersen: "Min behageligste Udflugt var dog i Gaar til Thorseng, Heber inviterede mig med sig til Pastor Møller i Bjerreby... Hernede lever ellers en gammel Degn, Oehenschläger har omtalt i sin Langelands-Rejse, der engang skal have raabt "Stop" i Stedet for "Amen". Han er meget vred paa Oehenschläger og skal have truet med, at kom han engang til København, skulde han nok tale med ham, for han skulde ikke gøre Nar af Folk!".

Historien har nok været genfortalt i Vaarø Præstegaard, den Dag Eventyrdigteren var Gæst der. Pastor Møller fik en krank Skæbne. En dag meldte Sindssygen sig og formørkede hans sidste Aar. Han holdt Kapellan og forblev i sit Embede, men i en Aarrække viste han sig ikke i Kirken. Om "Baggrunden" for den Sag fortalte Hans Lærke efter Folkeoverleveringen:

Det var ved Foraarstid, Paasken stod for Døren. I Fattiggaarden i Bjerreby boede en Familie, der hængte slemt paa Sognet - og mange sagde, at deres Trang var selvforskyldt. Denne Opfattelse delte Pastor Møller, der gentagne Gange fik Besøg af Manden, som han afviste. Men saa var det en Skærtorsdag Morgen. Præsten stod klædt i Ornatet, klar til at køre til Kirken, da Plageaanderne igen lod høre fra sig. Denne gang kom Konen - som mange mente kunde "gøre ondt".

Hun bad om Hjælp, men Præsten afslog. Da sagde hun og lo haardt: "Fordi De ikke vil hjælpe de fattige, som Gud har sat Dem til at vogte, vil han i Dag tage den Forstand, De saa ilde bruger". - Præsten kørte til Kirken, men mange lagde Mærke til, at han saa daarlig ud og var rastløs og nervøs. Da han kom paa Prædikestolen sagde han - idet han lo en vild Latter: "Mine kære Venner - hændt er det engang, at Skærtorsdag faldt paa en Tirsdag!". Degnen fik ham ned af Prædikestolen - som han ikke siden besteg.

Pastor Lund i Landet

Ilde for ogsaa Skæbnen frem med Pastor Møllers samtidige Kollega i Landet Præstegaard, Consistorialraad Lund, Forfatteren til den udmærkede Skildring af Taasinge, blevet til paa Initiativ af Seminarieforsender Vedel, Skaarup. Pastor Lund blev til sidst helt blind, fortalte Hans Lerke, men Konen ledte ham omkring - ogsaa til Prædikestolen. Men da synet svandt, fik Lund andre "Evner", bl.a. skærpedes Hørelsen, saa han siddende i sin Have kunde kende Folk paa Stemmerne, om de talte almindeligt sammen paa Veje og i Haver. Pigerne kunde intet foretage sig i Huset, uden han kunde komme under Vejr dermed. Han fik ogsaa en Følsomhed i sine Fingre, der endogsaa satte ham i Stand til at konstatere Farver(!). Da han en Aften i Vaarø Præstegaard ledte efter sin Frakke, sagde han til sin Kollega: "Naa, det er nok din - jeg kan føle at Foret er grønt".

Vaarø Præstegaard er borte - Fortælleren er forlængst død - men for mig vælger Sagnene sig i Følge med Skyerne ude fra Monet i Sydvest ind over den lave Kyst og beretter videre om det, der af Menigmand snart er glemt.

Sagn og Overtro

Hvad er en Fortæller uden Lune? Hans Lerke havde det i rigt Maal. Snart opdagede jeg, at der var Ting, man skulde være forsigtig med at udsørge ham om. Han vilde nødig ind paa Spørgsmaalet om Overtro i ældre Dage. Han besad, som mange andre af hans Generation, der jo var en Slags "Overgangssmerter" mellem gammel og ny Tid, en Skyhed for at tale om "det gamle Vrøvl" -; man kunde let blive mistænkt for at tro paa "Historierne". Men naar det lykkedes mig at overtale ham om, at jeg selvfølgelig ikke nærrede slige Tanker, kunde han jo gaa ind paa Emnet, og han var straalende. Saa kom de alle, disse gamle Taasingesagn: Om Bønderne, der bar Sct. Oles Billede omkring paa Markerne for at signe Agren til

en god Høst. Om den onde Husbond, der dræbte skøn Ganse paa Marken ved Troense - og en hellig Kilde, der havde Helse mod alt, sprang paa Stedet, hvor syge Stakler søgte hen Sct. Hans Nat for at faa Helbredelse. I Aarhundreder samledes Øens Ungdom ved Kilden til Dans og Spøg, mens Slotsfogden solgte det helsegivende Vand. Pengene gik til de fattige -. Ogsaa Historien om Jomfru Inger, der lod sig lokke ind i Højen til Troldtøjet, fik vi - og Hans Lerke lo hjerteligt, naar han berettede om de Mænd fra Bregninge Sogn, der med Fogden som Leder vilde udgrave Højen for at finde "Skatten". Ingen maatte sige et Ord, for saa forsvandt Skatten i Dybet. De var ved at naa det, da en af Mændene kom til at slaa Fogden over Tærne med en Hakke. Han kvitterede omgaaende med et: "Av for", og Skatten gled dem af Hænde.

De gamle berettede, at det sidste Sted paa Øen, hvor der holdt "Højfolk" til, var under Staus Mølle. Sjældent mærkede Befolkningen dog noget til "Familien", men en Gang hen under Aften skete det, at en langskægget Gamling kom ind ad Bryggersdøren i den første Gaard ved Landevejen i Skovballe By og spurgte Konen, om hun ikke kunde følge med ham til Højen under Møllen - et Familiemedlem ventede sin Nedkomst og ønskede kvindelig Assistance. - Gaardmandskonen fulgte med og bistod bravt med Fødslen. "Nu skal du til Tak have dette for din Ulejlighed", sagde den gamle og fyldte hendes Forklæde med Spaaner. "Det er rart at have lidt at tænde op med", fniste han. Konen takkede og gik, men var langt fra tilfreds. Man sagde, at de i Højen var rige - var det saa noget at give hende. Med Foragt kastede hun Spaanerne ved Vejkanten og gik hjem, hvor hun skuffet fortalte sin Mand om, hvad hun havde faaet. Ved Forklædebaandet var en enkelt "Spaan" blevet siddende, den var nu det pure Guld! Rask løb de tilbage, hvor hun havde smidt det øvrige fra sig - men ak, de var blevet til Sten!

Et ret originalt Sagn berettede Hans Lerke

om: Taasinge blev skilt fra Fyn paa den Maa-
de, at en Konge ved Svendborg havde to Dø-
re, avlet med en Jættekvinde. Da Faderen
døde, delte de med Kiv "Riget" mellem sig.
Den yngste fik den sydlige Del - den, der blev
til Taasinge - desuden Ærø. Men hun beslutte-
de, at hun ikke vilde have sit "Rige" landfast
med Søsterens, og da hun samtidig ønskede at
forbinde Ærø med Taasinge, gravede hun en
Rende, der blev til Svendborgsund. Den
opgravede Jord tog hun i en Sæk og vilde bære
den over til sit Dæmningsanlæg. Sækken var
imidlertid skør. Der gik straks Hul paa den, saa
hun tabte de smaa Høje, der ligger til venstre
for Vejen fra Vindeby til Bregninge. Men saa
tabte hun det meste af Indholdet, og det blev
til Bregninge Bakke. Da hun kom ud til Syd-
kysten af Øen, var Sækken næsten tom. Har-
melig rystede hun Resten ud i Vandet - det
blev til Vaarø Knude.

Taasinge-Originaler

Men bedst var Hans Lerke, naar han slog helt
over i den morsomme Genre og karakteriserede
den ældre Tids originale Mennesker. Han
kunde i Løbet af et Øjeblik kalde en Kavalkade
frem af pudsige Personer. Her husker jeg
gamle Mads, der fik Ordre af sin Husbond til
med en Daler i Lommen og en tom Sæk paa
Trillebøren at gaa til Bjerreby Mølle efter
Maltbyg. Han saa sig ængstelig om mellem de
tætte levende Hegn og sagde højt til sig selv:
"Vær vaagen, Mads, vær paa Vagt! I Dag er du,
Drollen spilme, nok værd at slaa ihjel!"

"Kan du skaffe mig en fuld Karl til
Majdag?" spurgte en Bjerreby-mand en Dag
en fra Skovballe, da de mødtes ved Kirken.
"Ja", svarede han, "du kan faa min, - han er
næsten aldrig ædru".

Men bedst erindrer jeg Historien "Lille-
Poul". Her lader vi Hans Lerke selv føre Ordet:

"Jeg kom til at tjene sammen med ham i
den første Plads, jeg havde efter Konfirmation-
en. Han var en sær Fyr, der altid svarede Folk

saa tvært. Første Aften gik han i Byen og kom
først hjem ud paa Natten - vist ikke helt ædru.
Næste Morgen var det umuligt at faa ham op.
"Du maa hellere gaa i din Seng om Aftenen i
Stedet for at rende paa Vejen - det er lettere, og
du har bedst af det", sagde Manden.

Da jeg om Aftenen kom ned og skulde i
Seng, gik Poul paa Strømpesokker oppe i Sen-
gen og vadede i Dynerne. Han svarede ikke, da
jeg vilde have at vide, hvad den Komædie skul-
de betyde, - saa hentede jeg Manden.

- Er du forrykt, Poul?

Nej, men du sagde i Aftes, at det var lettere
at gaa i Sengen end ude paa Vejen. Det er nu
Løgn, for der er ikke til at faa Benene med sig.

Da vi næste Morgen stillede til Frokost, sag-
de Madmoder: "Du faar ingen Særkost her,
Poul, du maa nøjes med det, vi andre faar"

"Det kan jeg ikke saa godt, min Mor, saa
faar jeg da for lidt, men maaske kan jeg klare
mig med noget af samme slags".

Naa, det var da ogsaa hendes Mening.

"Og saa maa du ikke drikke for mange
Snapse", føjede hun til.

"Jeg drikker aldrig uden en ad Gangen",
svarede Poul. Imidlertid tog han baade en, to
og tre. Saa raabte Konen Holdt. "Er det en ad
Gangen?". "Absolut, har du set nogen, der kan
drikke to paa een Gang?". "Vrøvl - du sagde en
ad Gangen - og saa drikker du den ene efter
den anden". "Det maa være den anden efter
den ene - for da jeg gik i Skole, kom to efter
en", sagde Poul.

Manden hørte gnaven paa Pouls Ordkløve-
ri og sagde: "Nu kan du til Straf for det Vrøvl
gaa ned og gøre det Risgærde færdigt, mens vi
andre sover til Middag"

"Javel" - Poul var klar.

Manden laa inde paa Sengen og bladede i
Svendborg Avis, da Poul bankede paa Døren:
"Sover du, vor Far?"

"Nej - hvad var der?"

"Hvor langt vil du have mellem de Pæle?"

"Det ved du jo godt - du kan sætte en Træ-
sko mellem hver!"

Poul forsvandt - men kom igen - netop som Husbonden var slumret ind.

“Sover du, vor Far?”

“Ja - nu sov jeg. Hvad vil du?”

“Har du flere Træsko?”

Manden tumlede forvirret ud af Sengen og konstaterede, at Poul havde placeret hans, vor Mors, Karlens og Pigens Træsko mellem Pælene. Saa opgav han ethvert Haab om at forbedre Poul.

Denne havnede til sidst i “Familiehuset”, hvor han snød Sogneraadet for den Leje, han skulde give. “Du maa betale, Poul”, sagde de en Aften til ham - “ellers bliver du ”sav” ud”.

Poul kløede sig i Nakken: “Sav øv, - ja, jeg tænkte det nok, I er nødt til at save mig - for jeg er for ”tvær” til, at jeg kan kløves”.

Da Poul laa paa det yderste, sagde en gammel Aftægtsmand, der besøgte ham: “Poul! Jeg tror bestemt at du dør!”

For sidste Gang kom Uglspil op i Poul - han satte sig over Ende med et Ryk, saa maabende paa den besøgende og sagde: “Det er da løgn, vel! Saa faar jeg jo aldrig mere noger nyt at høre”.

Jeg erindrer, den sidste Gang, jeg besøgte Hans Lærke, fulgte han mig ud til Havelaagen. Vemodigt talte han om Ufreden, som stadig var over Verden, og udtalte sig om det taabelige i, at Mennesker ikke kunde forliges - “den korte Tid, vi er hernede”. Pludselig slog han brat om, saa polisk op paa mig og sagde: “Alt det Vrøvl er ingen Nytte til - det saa vi med den gamle Skræder, der for halvandet Hundrede Aar siden boede herovre i Strammelse. Han og Konen levede som Hund og Kat, men da hun saa en Dag døde, kunde “Kræet” alligevel ikke undvære hende. Han hængte sig en Dag i Krogen inde under Bjælken i sit Værksted. En Nabokone, der i et Par Dage havde fundet det sært, at hun aldrig så Skræderen, gik hen og kiggede ind ad Vinduet - og blev selvfølgelig forskrækket. “Jens! Jens!”, raabte hun, og Manden kom. “Se, Jens, hvad siger du?”

Jens skyggede med Haanden og saa ind paa den hængte Skræder: “Ja, se, der hænger han jo”. “Ja, det gør han - hvad skal vi stille op, Jens?”

“Det ved jeg s’gutte”, svarede Jens, og saa lod de ham hænge. Imidlertid fandt Konen det forkasteligt og sendte Jens op efter Sognefogden.

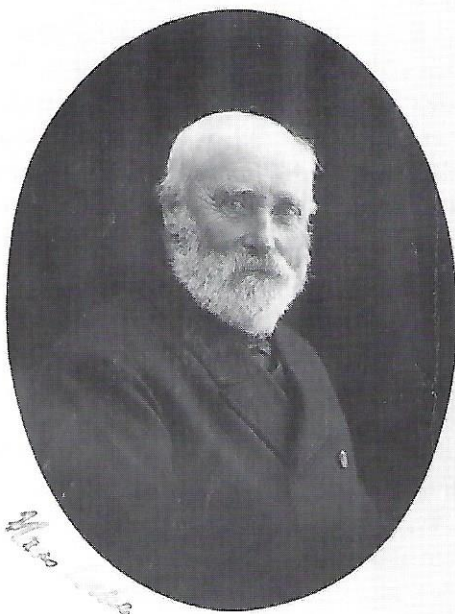
“Kom her”, sagde han, “saa skal du se en Redelighed”. “Ja, der hænger Skræderen”, fastslog Sognefogden. “Ja, men hvad skal vi gøre?” “Det ved jeg s’gutte”, sagde Sognefogden, og saa lod de Skræderen hænge.

Saa maatte Jens op til Præsten, der ogsaa kom. “Ja, sandelig - der hænger Skræderen”, sagde Præsten. “Ja, men hvad skal vi gøre, Hr. Pastor?” “Jeg véd det sandelig ikke”, sagde han - saa lod de Skræderen hænge.

Men endelig skred de til Handling. For næste Dag fik Skolebørnene Øje paa den hængte, krøb ind ad et Vindue - og en Dreng fandt paa at dreje med Skræderen, saa Rebet blev kort, for at give slip, saa han fik, det Drogen kaldte en “Snurretur”.

Da man opdagede det, blev Skræderen endelig skaaret ned.

Hans Lærke lo. “Er det ikke det, jeg siger, i

Den gamle væver i Gesinge, Hans Lærke, hvis fortrinlige hukommelse gjorde ham til sin ø's bedste fortæller om gamle dage.

de Tider var Folk ikke saa fintfølende, som de er nu om Stunder”.

Det var sidste Gang, jeg talte med Hans Lerke. Kort efter var han ikke mere.

“Nu faar I Tak for mit Besøg”, sagde han altid til sine Venner, naar han rejste sig efter en lille Visit. En Kone, i hvis Hus han ofte kom, fortalte mig, at han en Aften sagde det med en egen Klang i Stemmen. Det blev saa ogsaa den sidste Gang.

Med ham gik en Tidsalder i Graven. Han rummede den i sin særprægede Hukommelse, men ogsaa i sit Hjerte. Aldrig kom han paa Hat med den nyere Tid. En rigt begavet Mand med Almuens stærke Præg i Sind og Tanke var ikke mere.

Thorvald Hansen var født d. 16. november 1901 på Strynø. I sin ungdom var han landmand, fisker og sømand. Efter afsluttet læreruddannelse på Skårup Statsseminarium 1931 boede han et års tid med sin familie i “Lille Vejlegaard” her på Tåsinge, og hvor han fik megen kontakt med Søren Lolk.

I 1932 blev han ejer af og forstander for Nørre Søby Fri- og Efterskole og virkede der indtil 1956, hvor den blev solgt.

Thorvald Hansen døde d. 18. oktober 1960, kun 59 år gl.

Ovenstående artikel har været trykt i “Svendborg Avis” d. 10., 12. og 13. september 1955, og gengives her som en helhed med indsatte afsnit.